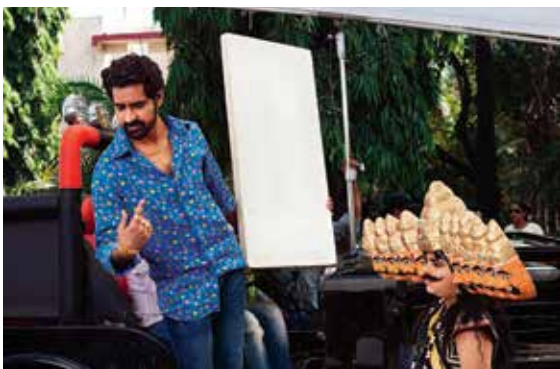

Flipflops på hög höjd i växande filmindustri

I världens nästa största filmindustri är farliga olyckor vanliga – ändå är säkerhet inte prioriterat i Bollywood.

SOLEN STEKER. Det är förmiddag och ett 30-tal inspelningar pågår i Film City i Mumbai. Den hinduiska apguden Hanuman sitter i skuggan tillsammans med demonhärskaren Ravana på en grusplan. 8-årige Omar och 10-årige Khush är vana barnskådespelare och gör ofta inlägg i olika tv-serier.

Några meter bort pågår en tagning av Satrangi Sasural, en komediserie där en kvinna tampas med sin makes släktingar. Inspe­lningen har pågått varje dag i en månad. Majoriteten av alla indiska kvinnor flyttar hem till sina svärföräldrar när de gifter sig och temat är återkommande i tv-serier.

– Det är hemmafruar som tittar på såpor och då måste ämne-

na vara relevanta för dem, säger Champa Tiwari som jobbat som ljudtekniker i över 30 år.

DEN INDISKA TV- OCH FILMINDUSTRIN växer med 15 procent varje år. Kriminalserier och utländska koncept i indisk tappning gör intåg i branschen. Tekniken utvecklas i en snabb takt, men fortfarande är säkerheten för de anställda bristfällig.

– Alla tror att underhållningsbranschen är glamourös, men allvarliga olyckor sker varje vecka i samband med film- och tv-inspelningar, säger Opendar Chanana, regissör och författare till boken *The Missing 3 in Bollywood – Safety, security and shelter*.

Allvarliga olyckor sker varje vecka i Film City. De som bygger rekvisita och dekor utsatt för flest risker.

Det är de som bygger rekvisita och dekor som utsätts för alla flest risker, men det har också skett dödsfall bland stuntmännen som ofta saknar den utrustning och utbildning som krävs. Det senaste fallet var en stuntman som drunknade efter att han blev fast i bilen han kört ner i en sjö.

Dagstidningen Mumbai Mirror skrev nyligen om att skådespelerskan Priyanka Chopra svimmat under en fyra sidor lång monolog.

– Stjärnorna har specialstatus, men ingen bryr sig om en scenarbetare dör. Värdet av mänskligt liv ska inte vara beroende av personens status, säger Opendar Chanana.

I FILM CITY ÄR STUDIO för den indiska versionen av reality-serien Master Chef under uppbyggnad. Arbetsklädslen för scenarbetarna består av flipflops och jeans.

Ingen har något skydd för öronen trots ett buller av maskiner. En yngre scenarbetare svetsar en hylla i metall, men använder inga skyddsglasögon. När han hållit på i några minuter avbryts arbetet efter att han har fått något i ögat. Hans kollega använder därefter solglasögon som skydd mot gnistorna.

– Arbetsutrustning saknas för det mesta, säger han.

Enkla byggställningar står utplacerade i det mörka rummet. I taket hänger plankor utan räcken som ljusarbetarna går på när de

Byggnadsarbetet är i gång i studion för den indiska versionen av reality-serien Master Chef. Mannen som använder vinkelslip på bilden måste några minuter senare avbryta sitt arbete eftersom han fått något i ögat.

Laura Book

sätter belysningen. Endast rep håller uppe lamporna.

– Fall från hög höjd är en av de vanligaste olyckorna som sker, men ändå sker inget förebyggande arbete, säger Opendar Chana.

UNDER DE SENASTE ÅREN har filmbranschen blivit alltmer internationell med stora succéer som *Slumdog Millionaire*, *Life of Pi* och *The Lunchbox* som delvis spelats in i Indien. Publiken ser

allt oftare på samma filmer och tv-serier runt om i världen. Ändå har det haft en liten inverkan på arbetsvillkoren för indiska filmarbetare.

– Varför följer inte filmbolagen samma regler här som när de arbetar i Schweiz, frågar han.

I Film City jobbar minst 100 personer på en inspelning. Bakgrundsteamet är ofta först plats. Kostym-assistenten Sumita Mouriya är den enda kvinnan bland en grupp män som sitter vid

Laura Book

Sömmerskan Sumita Mouriya på sin arbetsplats i Film City.

en klädställning. En blytung symaskin är riggad bredvid dem och ett strykjärn står uppställd på ett bord. Sumita Mouriya har åkt hemifrån vid 5 på morgonen och räknar med att jobba i minst 12 timmar. Det är vardag för de flesta bakom och framför kameran. Det är sällsynt med lediga dagar och ibland kan arbetsdagarna vara upp till 16 timmar.

– Vad är det för liv? Du jobbar, äter och sover, säger Opender Chanana.

Arbetsresorna är långa i megastaden Mumbai då det är ovan-

ligt att man bor nära inspelningsplatserna. Trafiken är ökänd, olyckor är vanliga och oftast sitter du fast i bilköer i timmar.

– Det är en hård press och extremt långa dagar. Det gör att många har kört ihjäl sig på sina hemresor. Senast igår hörde jag om en ung kille som dog på sin motorcykel efter en lång arbetsdag i Film City, säger Champa Tiwari.

Det är ovanligt att någon är försäkrad. Det innebär att ersättning vid dödsolyckor under arbetsresor inte betalas ut. Det är ett hårt produktionstryck och i Film City är det bara tre lediga dagar.

Det internationella fackförbundet UNI-MEI har dragit igång ett projekt för att förbättra säkerhetsarbetet i Bollywood. Målet är att få till en större förändring i hälso- och säkerhetsarbetet. De långa arbetstiderna är ett stort problem, precis som uteblivna löneutbetalningar som tar fokus från annat. Det handlar också om att ställa krav på att ha tillgång till toaletter, rent dricksvatten och drägligt boende.

På Indiens självständighetsdag, republikens dag och första maj pågår inga inspelningar.

Champa Tiwari har flera gånger deltagit på det globala fackförbundets IAEAs, International Arts and Entertainment Alliance seminarium om en förbättrad säkerhet i den indiska filmbranschen.

– Det har varit samma sak i alla år jag har jobbat. Det är svårt att få till en förändring om produktionsbolagen inte är med på det, säger hon.

Hanna Harvima är sakkunnig på det internationella fackförbundet UNI-MEI som dragit igång ett projekt för att förbättra säkerhetsarbetet i Bollywood. Målet är att föra samman olika fackförbund för att få till en större förändring i hälso- och säkerhetsarbetet. De långa arbetstiderna är ett stort problem, precis

som uteblivna löneutbetalningar som tar fokus från annat. Det handlar också om att ställa krav på att ha tillgång till toaletter, rent dricksvatten och drägligt boende.

– Det finns exempelvis numera en ambulans i Film City, så det har varit några framsteg under de senaste åren, säger Hanna Harvima.

I en globaliserad filmindustri där tv-serier spelas in och visas runt om i världen, är målsättningen att arbetsförhållandena ska bli mer lika oavsett var jobbet görs.

– Nya idéer och arbetssätt finns överallt i alla länder, så därför är det viktigt att träffas för att lära oss av varandra.

JULIA WIRÆUS

Laura Book

Indiens filmindustri

- ✓ Film City i Mumbai byggdes 1911. Här finns 16 inomhusstudios samt 42 utomhusstudios bestående av exempelvis parker, en sjö och ett välanvänt tempel. Dagligen pågår ett 30-tal film- och tv-inspelningar i det drygt två kvadratkilometer stora området. Här finns även vilda tigrar.
- ✓ Indiens filmindustri omsätter näst mest pengar efter Hollywood och producerar årligen ett tusental långfilmer.
- ✓ Det finns 22 officiella språk i landet och det produceras filmer på alla språk. Hindi är det största filmspråket. Den största filmindustrin har sin bas i Mumbai, men många filmer görs även i Hyderabad, Chennai och Bangalore.
- ✓ Bollywoodfilmer har en stor publik i hela södra Asien i länder som Nepal, Bangladesh och Sri Lanka. Tiden efter självständigheten 1947 ses ofta som en guldålder inom indisk film.
- ✓ Branschen domineras fortfarande av män i så gott som alla positioner. Högsta domstolen tog i november 2014 bort det förbud som hindrade kvinnor att arbeta som maskörer i Bollywood. Det var fackförbundet The Cine Costume Makeup Artists and Hair Dressers Association som decennier tillbaka infört förbudet med motivering att manliga medlemmar inte skulle bli av med sina jobb.

Hanuman – Omar, 8 år, spelar appguden Hanuman i komediserien Satrangi Sasural. Mumbai, Indien.

Säkerhetsbrister i Bollywood

De vanligaste olyckorna är fall från höga höjder, bränder eller elchocker. Utöver dem är utmattning vanligt till följd av extremt långa arbetspass utan lediga dagar. Adekvat utbildning och arbetsutrustning saknas ofta. Uteblivna löner och avsaknaden av arbetskontrakt är vanligt, vilket gjort att säkerhet inte har prioriterats.

Källa: The Missing 3 in Bollywood – Safety, security and shelter, av Opendar Chanana.